

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Caroline Båghammar

Responsibility to Protect
En kritisk analys av principens framtid

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Sacharias Votinius

Termin: VT 2020

Innehållsförteckning

Summary	1
Sammanfattning	2
Förkortningar	3
1 Introduktion	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
1.3 Avgränsning	5
1.4 Forskningsläget	6
1.5 Metod och material	6
1.7 Disposition	8
2 R2P – ett mångfacetterat begrepp	8
2.1 Statssoveränitet, non-intervention och R2P	8
2.2 Rapporten från ICISS	9
2.3 Världstoppmötet 2005 och implementeringen av R2P	11
3 Reaktionen på R2P som den antogs av FN	13
4 R2P och Libyen	14
4.1 Konflikten i Libyen	14
4.2 Hur säkerhetsrådets agerande i Libyen påverkat R2P	14
4.2.1 Översikt av vidtagna militära åtgärder i Libyen	15
4.2.2 Reaktionen gällande interventionen i Libyen	15
5 R2P och Syrien	16
5.1 Konflikten i Syrien och säkerhetsrådets agerande	16
5.2 Det uteblivna agerandet i Syrien och R2P	17
5.3 Ryssland och Kina – motargumentation inom säkerhetsrådet	18
6 Analys	21
7 Käll- och litteraturförteckning	25

Summary

This essay describes the development of R2P, what it means in theory and why it has not been able to be used to justify an armed intervention in Syria. Furthermore the thesis presents the practical use of R2P through the example of the military intervention authorized by the Security Council in Libya 2011. The main focus of the thesis is to depict the emergence of R2P as well as the different aspects and the practical use of the principle. This focus will be accompanied by a critical analyze of the principle as a whole.

The first time that R2P is mentioned is in the report from ICISS in the year of 2001. The report gave the principle a wide spectrum and several criterias were developed to guide the practical use of R2P. When adopted within the frameworks of the United Nations it was characterized by vague wording. At the time of the conflict in Libya 2011 a military intervention from the Security Council was justified through the use of the language of R2P. The action taken became criticized for a too expansive interpret of the authorization from the Security Council. The conflict in Syria has proceeded without the Security Council interfering with an armed intervention.

Through an analysis of legal doctrine as well as argumentation within the Security Council the insufficient action derives from a lack of trust between the members of the Security Council. The international community does not seem to agree upon the extent to which R2P should be interpreted in practical situations. Through the action taken i Libya some members are hesitant to agree upon a new military intervention with the use of R2P. The Security Council appear to be unable to agree when to implement an intervention through the use of R2P. Furthermore no such criterias were adopted at the 2005 World Summit. The future of R2P is uncertain, but would perhaps be given some clarity should the international community be able to agree upon fundamental criterias for the use of R2P. These criterias ought to be more detailed than that the assessment would be made on a case-by-case basis.

Sammanfattning

Denna uppsats skildrar hur R2P har utvecklats, vad den innebär i teorin och varför den inte fungerat för att motivera en militär intervention i Syrien. Dessutom redogör avhandlingen för den praktiska tillämpningen av R2P i ljuset av den militära interventionen i Libyen 2011 auktoriserad av säkerhetsrådet. Avhandlingen är i huvudsak beskrivande kring framväxten, uppbyggnaden och tillämpningen av R2P, dock stundtals med en kritisk analys av det presenterade materialet.

R2P omnämndes första gången 2001 i rapporten från ICISS. Principen fick i rapporten en vidsträckt omfattning och det uppställdes flertalet kriterier för dess tillämpning. När principen antogs inom FN karaktäriserades den istället av vaga formuleringar. Första militära interventionen motiverad med R2P skedde i Libyen. Åtgärderna som vidtogs har senare kritiserats vara för långtgående med hänvisning till mandatet från säkerhetsrådet. Konflikten i Syrien har däremot fortgått utan ett auktoriserande för en militär intervention från säkerhetsrådet.

Utifrån analyserande av doktrin samt argumentation inom säkerhetsrådet synes anledningen till bristande agerande i Syrien med stöd av R2P grundas i avsaknad av tillit inom säkerhetsrådet. Den bristfälliga tilliten riktas mot hur stater tolkar R2P och principens tillämpning i praktiska situationer. Med utgångspunkt i missnöjet kring agerandet i Libyen skönjas oro för att liknande scenario skulle utspela sig i Syrien ifall en intervention tilläts. Stater inom säkerhetsrådet tyckes inte kunna enas kring omfattningen av R2P och kriterier för hur principen ska implementeras saknas med bakgrund av den strikta versionen som antogs inom FN. Framtiden för R2P är osäker, men skulle kunna klarna om det internationella samfundet kunde enas kring grundläggande kriterier för när en tillämpning av R2P ska ske. Kriterierna bör vara mer detaljerade än att en bedömning ska göras i varje enskilt fall

Förkortningar

FN	Förenta Nationerna
FN-stadgan	Förenta Nationernas Stadga
Generalsekreteraren	Förenta Nationernas Generalsekreterare
ICC	International Criminal Court
ICISS	International Commission on Intervention and State Sovereignty,
ICJ	International Court of Justice
NATO	North Atlantic Treaty Organization
R2P	Responsibility to Protect
Säkerhetsrådet	Förenta Nationernas Säkerhetsråd

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

Inom folkrätten är stater suveräna aktörer och en princip med tydlig förankring till suveräniteten är principen om non-intervention.¹ Innebörden i principen är att stater ska avhålla sig från att ingripa i andra staters interna angelägenheter.² Vid sidan av principen om non-intervention förekommer principen om R2P. Utgångspunkten i denna princip är att det på vardera stat vilar ett ansvar att beskydda sin befolkning från brott mot mänskligheten, etnisk rensning, folkmord samt krigsbrott. I händelse av att en stat misslyckas i att uppfylla sitt ansvar kan det internationella samfundet överta beskyddandet av befolkningen från de fyra brotten under ett sekundärt ansvar.³

Efter ingripandet av NATO i Kosovo 1999 syntes ett mer genomgående arbete med tillämpningsområdet och innebörden av R2P. Detta resulterade i en rapport från ICISS som presenterade en detaljerad och mångfacetterad beskrivning av R2P.⁴ Nästkommande betydande händelse för R2P var antagandet av principen inom FN under världstoppmötet 2005. Mötet utmynnade bland annat i en förklaring från medlemsstaterna att respektera det ansvar som medföljde en stats suveränitet gentemot beskyddandet av sin befolkning.⁵

Första gången som R2P användes för att initiera en militär intervention var i Libyen 2011.⁶ Två resolutioner antogs av säkerhetsrådet där ingripande åtgärder auktoriserades, resolution 1970 samt resolution 1973. Genom resolution 1973 gav säkerhetsrådet mandat till att nyttja alla nödvändiga åtgärder för att skydda civilbefolkningen i Libyen.⁷ Det militära ingripandet i Libyen har sagts vara en framgång för principen om R2P.⁸

¹ Linderfalk (2012) s. 16; Linderfalk (2012) s. 20-21.

² Henderson (2019) s. 367.

³ Breau (2016) s. 1.

⁴ Breau (2016) s. 12-13.

⁵ Breau (2016) s. 25; A/RES/60/1 p. 138-139.

⁶ Zifcak (2012) s.67; Zifcak (2012) s. 63-64.

⁷ S/RES/1973 (2011).

⁸ Zifcak (2012) s. 68.

Dock har säkerhetsrådet inte vidtagit åtgärder med stöd av R2P i Syrien, trots rapporter om att grova humanitära brott skulle pågå i staten.⁹ Frågan kan ställas till varför en intervention likt den i Libyen inte förekommit från säkerhetsrådet gentemot situationen i Syrien.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att klargöra vad principen om R2P innebär i teorin och sedermera undersöka varför den inte tillämpats av säkerhetsrådet för ett ingripande i konflikten i Syrien. Detta kommer besvaras genom att undersöka och kritiskt analysera vad R2P innebär, dess framväxt samt hur den tillämpats. Vid studeranden av tillämpningen kommer detta ske utifrån säkerhetsrådets agerande i Libyen respektive Syrien. Den frågeställning som ämnas besvaras är "Varför fungerar inte R2P i Syrien?". Utifrån frågeställningen kommer det även undersökas vad doktrin anser om R2P samt hur principen tillämpats i praktiken.

1.3 Avgränsning

Ämnet folkrätt är ett vidsträckt rättsligt område, och hela omfattningen av principen om R2P går tyvärr inte att få med inom formatet för denna uppsats. Givet detta har vissa avgränsningar behövt göras. Den första avgränsningen gäller framväxten av R2P. Utgångspunkten kommer ske i rapporten från ICISS och därefter begränsas till att redogöra för när R2P sedan antogs inom FN. Rapporten från ICISS var första gången som R2P omnämndes och det förefaller därav rimligt för denna uppsats att utgå därifrån¹⁰.

Avgränsning har även skett gentemot att studera konflikten i Libyen respektive Syrien i ljuset av R2P. Interventionen i Libyen var den första att motiveras med användning av R2P¹¹. Genom att därefter undersöka R2P och dess förhållande till den pågående konflikten i Syrien ämnar en klar uppfattning om R2P idag framställas.

⁹ Strauss (2020) s. 182.

¹⁰ Breau (2016) s. 19.

¹¹ Fisher (2015) s. 17.

Redogörelserna i förhållande till agerande i Syrien och Libyen kommer inkludera uttalanden och resolutioner från säkerhetsrådet då det utgör det organ inom FN med befogenhet att auktorisera våldsanvändning¹². Därav har uppsatsen även begränsats till att behandla säkerhetsrådets agerande i respektive konflikt.

Den breda omfattning av mötesprotokoll från säkerhetsrådet i diskussioner om Syrien har avgränsats i denna uppsats i mån av plats och relevans för besvarandet av frågeställningen. Fyra mötesprotokoll har valts ut då de framställer huvudlinjerna i Ryssland och Kinas argumentation. Valet av att avgränsa analysen av mötesprotokollen till Ryssland och Kinas argument gjordes på grundval att de båda staterna aktivt använt vetorätten för att förhindra åtgärder i Syrien som varit likt de som vidtagits tidigare¹³.

1.4 Forskningsläget

R2P ingår i den internationella rätten vilket föranleder att det förekommer utbrett material gällande utformningen av principen samt dess framväxt. En del material finns även att finna kring R2P i förhållande till Libyen och analyser av dess tillämpning i konflikten. Böcker har även skrivits som ämnar analysera framtiden för R2P utefter situationen i Syrien. Dock synes det finnas det svagare kring av kritiska analyser av R2P inom agerandet för konflikten i Syrien som inkluderar en redogörelse för debatter inom säkerhetsrådet härrörande till Syrien. Detta område ämnar denna uppsats bidra till att fylla och skapa dialog om.

1.5 Metod och material

Uppsatsen har färdigställts med en rättsdogmatisk analytisk arbetsmetod. Av detta följer att doktrin har varit central i besvarandet av frågeställningen.¹⁴ Tydliga primärkällor i förhållande till R2P är knapphändiga, dock kan resolution 60/1 samt övriga FN-resolutioner omnämnas som sådana. Internationell doktrin har vidare varit av betydelse för uppsatsen och noggranna urval av sekundära källor har genomförts.

¹² Jmf. art. 42 i FN-stadgan.

¹³ Strauss (2020) s. 182.

¹⁴ Jmf. Kleineman (2018) s. 36-37.

Genom uppsatsen åläggs ett kritiskt perspektiv på R2P. Uppsatsen belyser genom detta kritiska perspektiv den kritik som R2P bemött vid dess tillämpning. Dessutom exemplifieras även de teoretiska brister som kan återfinnas i R2P.

Under avsnitt 5.3 har en sammanställd presentation av argument från Ryssland och Kina tagna från säkerhetsrådets mötesprotokoll framställts. I arbetet med detta avsnitt användes Dag Hammarskjölds bibliotek för att erhålla en överblick av säkerhetsrådets mötesprotokoll. Genom grundliga studier av mötesprotokoll i samband med avslagna resolutioner ämnade för agerande i Syrien gjordes därefter ett urval av fyra protokoll som tydligt åskådliggjorde Ryssland och Kinas genomgående argumentering. Författaren är medveten kring problematiken med behöva avgränsa inkluderade mötesprotokoll samt återge dem i översatt form. Arbetet med sammanställandet av mötesprotokollen har gjorts samvetsgrant för att bevara dess ursprungliga innebörd. I mötesprotokollens natur ligger att det är korthändiga anföranden från staterna som framlagts och det kan därav lämna mer att önska i vissa hänseenden. Dock är det staternas ståndpunkter som är det huvudsakliga syftet med inkluderandet av mötesprotokollen. Tillit till att staterna har uttryckt det som anses mest betydande för dem måste innehas.

Avhandlingens källor har noggrant valts på basis av relevans för frågeställningen. Då folkrätt är ett brett område är författaren medveten om att det är besvärligt att på ett fullständigt vis sammanfatta de åtskilliga synvinklar och skrivelser om R2P inom den omfattning som denna uppsats erbjuder. Genom att använda källor som blivit citerade i flertalet texter menas dock en god bild av den allmänna uppfattningen av R2P erhållits.

Rapporten från ICISS inkluderas för att ge en historisk utgångspunkt till R2P och en klar beskrivning av hur principen inledningsvis var utformad. Utifrån den vägledning som dokument från FN givit kring R2P har därefter facklitteratur använts för att ge en djupare förståelse av R2P och dess utveckling. Alex J. Bellamy är erkänd expert inom teorin kring R2P. Bellamys litteraturalster har inkluderats för dels bidra till en överblick av R2P och dels för att belysa problematiska aspekter av principen.

1.7 Disposition

I kapitel 2 kommer R2P presenteras grundligt tillsammans med en genomgång av relevanta begrepp. Under detta kapitel kommer även framväxten av R2P genomgå. Kapitel 3 redogör för de efterföljande reaktionerna av principens antagande inom FN. I kapitel 4 respektive kapitel 5 ges en kort genomgång av dels konflikten i Libyen och dels konflikten i Syrien. Redogörelserna är på intet sätt uttömmande utan endast ämnade att ge en översikt till bakgrunden för de internationella diskussionerna om interventioner i respektive konflikt. Kapitel 4 behandlar vidare säkerhetsrådets agerande i Libyen och vilka konsekvenser det fick enligt internationell doktrin. I kapitel 5 redogörs det för reaktionerna mot det bristande agerande från säkerhetsrådet. Dessutom presenterar kapitlet de argument som framförts av Ryssland och Kina mot att en intervention skulle auktoriseras i Syrien. Uppsatsens avslutande del är uppbyggd av en kritisk analys mellan den teoretiska och den praktiska tillämpningen av R2P i ljuset av säkerhetsrådets agerande i Libyen respektive Syrien.

2 R2P – ett mångfacetterat begrepp

2.1 Statssuveränitet, non-intervention och R2P

En utgångspunkt inom folkrätten är att stater är suveräna och ett viktigt begrepp inom detta är statssuveränitet. Innebörden av statssuveränitet är att stater har dels rättigheter och dels skyldigheter knutna till sin status som suveräna. Rättigheterna och skyldigheterna är sammanhörande med de tre kriterier som krävs för att en stat ska anses vara erkänd som stat. Kriterierna härstammar från en stats territorium och dess användning, de som uppbär statens nationalitet samt den politiska styrningen av staten. Det är till dessa kriterier som rättigheterna och skyldigheterna knyts.¹⁵

Från de rättigheter och skyldigheter som anknyts till det politiska styret i en stat härrörs statens rätt till självbestämmande. Innebörden för den enskilda staten är att staten själv kan besluta om exempelvis vilken politisk ideologi som ska utövas inom staten. Dessutom medför

¹⁵ Linderfalk (2012) s. 16-17; Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, Montevideo den 26 december 1933, art. 1.

rätten till självbestämmande att utomstående stater ska avstå från att ingripa i statens interna angelägenheter. Detta utgör en skyldighet som omfattas av principen om non-intervention. Principen utgörs vidare av ett förbud för att utan samtycke från den berörda staten utöva någon form av direkt och fysisk intervention. Däribland inkluderas militära interventioner utan samtycke från den berörda staten.¹⁶ Genom det så kallade Nicaraguamålet från ICJ fastslogs det vidare att även indirekt intervention kan strida mot principen om non-intervention. Rättsfallet handlade om hur USA genom att stödja oppositionsgruppen i Nicaragua genom att bistå med militär utrustning, underrättelser samt träning och logistik samt finansiellt stöd, hade brutit mot principen om non-intervention.¹⁷

Principen om R2P knyter även den an till att statssuveränitet innebär skyldigheter. För R2P innebär det skyldigheten att skydda befolkningen inom staten från brott mot mänskligheten, folkmord, krigsbrott och etnisk rensning. Innebörden av att en stat inte skulle uppfylla sin skyldighet gentemot befolkningen är att ansvaret istället kan åläggas det internationella samfundet att utöva detta beskydd, ett så kallat sekundärt ansvar.¹⁸ Genom denna innebörd menas R2P resultera i att statssuveränitet inte längre kan förhindra en intervention i händelse av att det skulle pågå något av de fyra brotten som nämnts ovan.¹⁹

2.2 Rapporten från ICISS

Genom rapporten *The responsibility to protect* från ICISS presenterades för första gången begreppet R2P.²⁰ I rapporten presenterades tre aspekter av principen om R2P: skyldigheten att förebygga, skyldigheten att agera samt skyldigheten att återuppbygga.²¹

Den första delen av R2P, skyldigheten att förebygga, betonade hur samtliga metoder för förebyggande var tvungna att bli beprövade innan en intervention kunde aktualiseras²². Dessutom framhövs det i rapporten att skyldigheten att förebygga var den viktigaste delen

¹⁶ Linderfalk (2012) s. 20-21.

¹⁷ ICJ, Nicaragua v. United States 1986.

¹⁸ Breau (2016) s. 1; A/RES/60/1 p. 138 och p. 139.

¹⁹ Breau (2016) s. 25.

²⁰ Breau (2016) s. 19.

²¹ ICISS (2001) s. XI.

²² ICISS (2001) s. 19.

inom R2P.²³ Tre kriterier ansågs behöva bli uppfyllda för att skyldigheten att förebygga skulle nå resultat. För det första skulle det krävas att det fanns tidiga varningstecken för situationens oberäknerlighet samt vilka risker som var aktuella och förknippade med situationen. Därefter behövde det vara tydligt vilka åtgärder som skulle vara aktuella att vidta för att kunna förebygga på ett gynnsamt sätt. Slutligen skulle det även vara nödvändigt med en politisk vilja för att vidta dessa åtgärder.²⁴

Skyldigheten att agera, den andra dimensionen av R2P, menades vara det huvudsakliga syftet för principen. En intervention från andra stater skulle bli aktuell först när de förebyggande åtgärderna misslyckats. Den berörda staten skulle även var oförmögen eller ovillig att bidra till att avhjälpa den situation som föranledde behovet att skydd för befolkningen. Metoder som skulle stå till det internationella samfundets befogenhet under skyldigheten att agera menades kunna bära karaktären av att vara tvingande judiciella, ekonomiska eller politiska. Möjligheten till en militär intervention ansågs som ett alternativ ifall situationen krävde det. Det framhölls dock att en väpnad intervention skulle ses som ett möjligt medel i undantagsfall samt att mindre ingripande åtgärder alltid skulle övervägas före de mer ingripande. Tillhörande ett militärt ingripande fanns även bedömningsgrunder med karaktären av försiktighetsåtgärder vars uppfyllande var nödvändigt för att en intervention skulle anses godtagbar.²⁵

Ett överväganden inför en militär intervention var förekomsten av ett rättfärdigande syfte som uppnådde viss nivå. Huruvida denna nivå uppnåddes skulle avgöras med en bedömning av om en stats brist på agerande eller faktiska agerande föranlett omfattande förluster av människoliv alternativt en etnisk rensning. Andra avväganden som skulle beaktas var de i förhållande till försiktighetsprinciperna.²⁶ Interventionen skulle enligt försiktighetsprinciperna genomföras med rätt intention samt vara sista utvägen. Dessutom skulle interventionen vara proportionerligt och det skulle finnas rimliga utsikter till att förhindra

²³ ICISS (2001) s. XI.

²⁴ ICISS (2001) s. 20.

²⁵ ICISS (2001) s. 29.

²⁶ ICISS (2001) s. XII.

fortsatt lidande för befolkningen. Slutligen skulle auktoriseringen för den militära interventionen ges från behörig auktoritet, varav säkerhetsrådet ansågs utgöra det mest fördelaktiga alternativet.²⁷

Den avslutande delen av R2P, skyldigheten att återuppbygga, menades vara en viktig aspekt vid en väpnad intervention. Det ansågs att i händelse av att det skedde en intervention behövdes det även att de ingripande skulle bistå med återuppbyggnaden av staten. Exempel på vad skyldigheten att återuppbygga skulle innebära i praktiken menades vara att militära styrkor som bedrivit interventionen inte direkt skulle avlägsnas utan att detta skulle ske successivt. Det ansågs att återuppbyggnad var en förbisedd aspekt men att det var av stor betydelse att stater redan innan en militär intervention framställde en strategi för återuppbyggnad. Militär intervention menades endast utgöra en del bland flera alternativ till att förhindra uppkomsten alternativt fortlöpandet av humanitära katastrofer. Därav var det av betydelse att den väpnade interventionen säkerställde att de bakomliggande orsakerna till konflikten inte kvarstod efter interventionen.²⁸

2.3 Världstoppmötet 2005 och implementeringen av R2P

Världstoppmötet 2005 utgjorde ett viktigt tillfälle för principen om R2P.²⁹ Utkomsten av mötet resulterade i resolution 60/1, där principen om R2P erkändes inom FN. Det är sedermera denna version av R2P som hänvisats till av stater vid diskussioner gällande principen. R2P antogs gemensamt av alla stater som deltog på mötet, där över 170 statsöverhuvuden var representerade.³⁰

Utformningen av principen som antogs staterar det primära ansvaret på vardera stat att skydda sin befolkning från folkmord, krigsbrott, brott mot mänskligheten samt etniska rensningar. Skyldigheten ska även inkludera att vidta nödvändiga förebyggande åtgärder för att förhindra uppkomsten av dessa brott. Det internationella samfundet ska vidare assistera

²⁷ ICISS (2001) s. XII.

²⁸ ICISS (2001) s. 39.

²⁹ Breau (2016) s. 25.

³⁰ United Nations: "The 2005 World Summit",

<https://www.un.org/en/events/pastevents/worldsummit_2005.shtml>, besökt 2020-05-12; Jeangéne Vilmer (2015) s. 84; Bellamy (2009) s. 66-67.

enskilda stater i förverkligandet av det primära ansvaret samt stödja FN i arbetet med utformning av ett varningssystem. I händelse av att den primärt ansvariga staten tydligt misslyckas med att skydda sin befolkning kan det internationella samfundet träda in i sitt sekundära ansvar och agera under kapitel VI alternativt kapitel VII i FN-stadgan. Ageranden som blir aktuellt från det internationella samfundet utgörs främst av fredliga metoder som exempelvis diplomatiska, dock utesluts inte att det internationella samfundet gemensamt vidtar mer ingripande åtgärder tidsenligt och avgörande. De mer ingripande åtgärderna ska falla inom kapitel VII i FN-stadgan och beslutas med de grundläggande principerna i FN-stadgan i åtanke. Bedömningen för när agerande ska bli aktuellt ska avgöras i varje enskilt fall och om lämpligt även i gemenskap med aktuella regionala organisationer. Slutligen anförs att det internationella samfundet avser att i viss utsträckning assistera stater i förebyggande arbete för att förhindra förekommande av de fyra brotten under R2P.³¹

Efter antagandet av R2P under världstoppmötet 2005 fortlöpte arbetet inom FN för att implementera principen i praktiken.³² Detta resulterade i 2009 års rapport *Implementing the Responsibility to Protect*.³³ Rapporten tydliggjorde omfattningen av R2P som principen antagits under världstoppmötet 2005, varav det främsta resultatet var att R2P delades upp i tre pelare³⁴. Implementeringen av R2P i praktiska situationer skulle enligt rapporten ske i linje med dessa tre pelare. Den första pelaren byggde på statens primära ansvar gentemot sin befolkning, den andre på internationella samfundets stöd samt kapacitetsuppbyggnad och den tredje på hur det internationella samfundet skulle agera tidsenligt och avgörande. Det framhävs vidare hur tonvikten bör ligga på förebyggande åtgärder men samtidigt att det inte finns någon given ordning att tillämpa de tre pelarna enligt.³⁵

Under den tredje pelaren stateras möjligheten för det internationella samfundet att vidta ingripande åtgärder gentemot en stat i händelse av att R2P påkallar det sekundära ansvaret.³⁶ Åtgärder som diskuterades kunna vidtas under den tredje pelaren utgjorde handelsförbud med

³¹ A/RES/60/1 p. 138-139.

³² Breau (2016) s. 25.

³³ A/63/677.

³⁴ Bellamy (2011) s. 34-35.

³⁵ A/63/677 s. 1-2.

³⁶ A/63/677 s. 22.

vapen och personinriktade sanktioner.³⁷ Dock framhölls det att konsensus kring militära ingripanden och hur dessa skulle fortgå inte blivit klarlagt.³⁸

3 Reaktionen på R2P som den antogs av FN

R2P som den hade presenterats i rapporten från ICISS skiljde sig den R2P som på 2005 års världstoppmöte antogs.³⁹ Den antagna versionen av R2P hade högre krav på när en intervention från det internationella samfundet skulle genomföras. Istället för att R2P tidigare hade sagts aktualiseras i händelsen av att en stat var oförmögen eller ovillig att skydda sin befolkning är kriteriet enligt världstoppmötet 2005 att en stat tydligt misslyckats i sin roll som den primära beskyddaren av befolkningen.⁴⁰

Utkomsten av världstoppmötet 2005 visar att det internationella samfundet erkände den enskilda statens ansvar att skydda sin befolkningen. Däremot uttrycks det inte att samfundet finner sig ha ett ansvar att vidta åtgärder som går utöver de fredliga och diplomatiska insatserna. Det menas att det internationella samfundet är förberedda på att vidta åtgärder utöver de fredliga, men det finns en avsaknad av att detta skulle vara en del av ansvaret.⁴¹ Skyldigheten för det internationella samfundet att agera, som tidigare uttryckts vara en del av R2P, återfinns inte i den antagna versionen av principen. Istället framförs det att det internationella samfundet är redo att agera utifrån en bedömning i det enskilda fallet.⁴² Dock kvarstår att det var säkerhetsrådet som beslutade om ingripande med stöd av R2P.⁴³

Avsaknaden i användandet av bindande språkbruk i antagandet på världstoppmötet 2005 menas resultera i att R2P inte kan ses som en tydlig rättslig doktrin, men fortfarande som en erkänd princip.⁴⁴ Trots att det har poängterats att R2P som antogs var en svag version framhävs det att antagandet av R2P befäste principen i internationell rätt.⁴⁵

³⁷ A/63/677 s. 25.

³⁸ A/63/677 s. 27-28.

³⁹ Bellamy (2009) s. 83.

⁴⁰ Bellamy (2009) s. 90.

⁴¹ Bellamy (2009) s. 90.

⁴² Bellamy (2009) s. 96.

⁴³ Bellamy (2009) s. 90.

⁴⁴ Breau (2016) s. 25.

⁴⁵ Bellamy (2009) s. 96.

4 R2P och Libyen

4.1 Konflikten i Libyen

När protester utbröt i Libyen 2011 som en följd av den arabiska våren svarade den libyske ledaren Muammar Gaddafi genom att inleda attacker mot befolkningen. Allteftersom attackerna från Gaddafi mot oppositionen intensifierades beslutade sig säkerhetsrådet för att agera.⁴⁶ Två resolutioner antogs, resolution 1970 samt resolution 1973.⁴⁷ Genom resolution 1970 fördömdes attackerna på civila från den libyska regimen och säkerhetsrådet krävde att agerandet skulle upphöra samtidigt som resolutionen påminde Libyen om dess primära ansvar att skydda sin befolkning. Andra åtgärder som vidtogs var handelsförbud för vapen, frysning av tillgångar samt hänvisning av situationen till ICC för utredning.⁴⁸

Kort därefter följde antagandet av resolution 1973 och även där framhölls det primära ansvaret för den libyska regimen gentemot befolkningen. Resolution 1973 auktoriserade medlemsstaterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att skydda civilbefolkningen i Libyen. Medlemsstaterna auktoriserades att genomföra detta tillsammans alternativt som enskilda stater men i samråd med FN. Dock fick inga ockuperande trupper bli stationerade på libysk mark.⁴⁹ NATO ingrep med stöd av resolution 1973 och utkomsten blev slutligen ett regimskifte.⁵⁰

4.2 Hur säkerhetsrådets agerande i Libyen påverkat R2P

Inledningsvis kan det konstateras att medan resolution 1970 antogs med konsensus från samtliga medlemmar i säkerhetsrådet, skedde inte detsamma med resolution 1973. I den senare valde Ryssland, Kina, Indien, Brasilien och Tyskland att avstå från att delta i omröstningen.⁵¹ Från mandatet att alla nödvändiga åtgärder skulle vidtas för att skydda

⁴⁶ Marie Allansson och Margareta Sollenberg: "Fördjupning Libyen", säkerhetspolitik, <<https://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Libyen/Fordjupning-Libyen/>>, besökt 2020-05-12.

⁴⁷ Henderson (2019) s. 373-374.

⁴⁸ S/RES/1970 (2011).

⁴⁹ S/RES/1973 (2011).

⁵⁰ Zifcak (2012) s. 66.

⁵¹ S/PV.6491, Säkerhetsrådets möte nr.6491 s. 2; S/PV.6498, Säkerhetsrådets möte nr.6498 s. 3.

civilbefolkningen inleddes bombräder riktade mot regimen tillhåll. NATO:s militära intervention intensifierades i takt med att motståndet från regimen kvarstod, ett agerande som fördömdes av Ryssland.⁵²

4.2.1 Översikt av vidtagna militära åtgärder i Libyen

Genom resolution 1973 skedde för första gången ett ingripande med stöd av R2P från säkerhetsrådet. Resolution 1973 gjorde dock inga direkta hänvisningar till R2P som den antogs på världstoppmötet 2005 men formulerades med ett språkbruk karakteristiskt för R2P.

⁵³ Det har vidare poängterats att säkerhetsrådet har en möjlighet i FN-stadgan genom kapitel VII att agera med en militär intervention. Därmed kan det inte ses som att R2P fick en utvecklad juridisk betydelse genom att den åberopades vid antagandet av ovan nämnda resolution. Användningen av R2P inom konflikten i Libyen har dock givits betydelse genom den tolkning som mandatet från säkerhetsrådet erhöi.⁵⁴

Vilka ageranden som företogs under säkerhetsrådets mandat var givande av ekonomiskt bistånd samt tillhandahållande av vapen till oppositionen. Oppositionen tränades även i logistik och underrättelsetjänst samt tillhandahölls oppositionen icke-militär utrustning.⁵⁵ Det har poängterats att genom mandatet givet från säkerhetsrådet vidtogs åtgärder som inte ansetts tillåtna enligt Nicaraguamålet samt enligt principen om non-intervention. Dessa åtgärder framhävs inte heller varit uttryckligt auktoriserade i det givna mandatet från säkerhetsrådet.⁵⁶ Den militära interventionen i Libyen har dock ansetts vara framgångsrik.⁵⁷

4.2.2 Reaktionerna gällande interventionen i Libyen

Kritik som riktats mot interventionen i Libyen har fokuserat på den breda tolkningen av mandatet från resolution 1973 som skedde från de inblandade parterna. Inkluderat i denna kritik var att syftet med den militära interventionen hade dirigerats om från att beskydda civila till att bli ett ingripande med syfte på ett regimskifte.⁵⁸ Detta har sammanfattats till en oro för

⁵² Zifcak (2012) s. 65.

⁵³ Fisher (2015) s. 17.

⁵⁴ Henderson (2019) s. 375.

⁵⁵ Henderson (2019) s. 381.

⁵⁶ Henderson (2019) s. 382; ICJ, Nicaragua v. United States 1986.

⁵⁷ Fisher (2015) s. 15.

⁵⁸ Fisher (2015) s. 22.

att auktoriserande av våld från säkerhetsrådet skulle resultera i ett skiftande av eftersträvar mål med den auktoriserade interventionen. Flera kritiker till agerandet i Libyen anser att det inte varit möjligt att tolka mandatet i resolution 1973 så vidsträckt som det gjordes. Tolkningen av mandatet har även menats föranleda att agerandet skett i strid med innebörden i FN-stadgan. Samtidigt har frågor ställts till huruvida andra militära åtgärder, som inte syftade till ett regimskifte, kunnat vara lika effektiva i att förhindra fortsatta stridigheter.⁵⁹

Efter säkerhetsrådets agerande i Libyen anses vissa aspekter av R2P blivit klarare, medan andra har visats vara något otydliga. Säkerhetsrådets centrala roll inom R2P belystes genom att konflikten i Libyen exemplifierade nödvändigheten av att säkerhetsrådet auktoriserade militärt våld. Däremot poängterades de brister som mandatet från säkerhetsrådet bar på. Framförallt påpekades det att mandatet inte varit tydligt utformat till vilka militära åtgärder som föll inom ramen för mandatet. R2P menas därmed brista i implementeringen.⁶⁰ Oro för att R2P skulle kunna komma att användas för att rättfärdiga ingripanden i stater utan att det primära syftet är att skydda befolkningen från R2P:s fyra brott har vidare uttryckts vara en konsekvens av den utvidgade tolkningen i Libyen.⁶¹

5 R2P och Syrien

5.1 Konflikten i Syrien och säkerhetsrådets agerande

När arabiska våren spred sig till Syrien under 2011 inleddes fredliga demonstrationer. Den syriska regimen svarade med våld och militära medel vidtogs mot demonstranterna. Detta föranledde den hårdnade tonen hos demonstranterna och senare har det bildats flertalet olika rebellgrupper i Syrien, med både differentierade ståndpunkter samt religiösa uppfattningar mellan grupperna. Fundamentalistiska rebellgrupper har även bildats, däribland Islamiska Staten. Klarlagt är att eskalerande våld har förekommit från både den syriska regimen och rebellgrupperna i Syrien, varibland civilbefolkningen blivit lidande. Det har även menats att den syriska regimen använt sig av kemiska vapen som krigsföring, något som föranledde reaktioner från FN. Säkerhetsrådet beslutade med bakgrund i nyssnämnda om resolution 2118

⁵⁹ Zifcak (2012) s. 69-70.

⁶⁰ Zifcak (2012) s. 72.

⁶¹ Henderson (2019) s. 393.

som bland annat innehöll en plan för förstörandet av existerande kemiska vapen i Syrien.⁶² Andra åtgärder som vidtagits har varit att stationera observerare från FN⁶³, samt tillåta gränsöverskridande humanitär hjälp till Syrien.⁶⁴ Denna hjälp har bland annat inkludera tillhandahållande av medicinsk utrustning.⁶⁵ Vid sidan av ovan nämnda åtgärder har det inte visats på samma beslutsamhet från säkerhetsrådet i sitt agerande gentemot Syrien som det som skedde i Libyen.⁶⁶

5.2 Det uteblivna agerandet i Syrien och R2P

Genom det bristande agerandet från säkerhetsrådet i hänseende till konflikten i Syrien menas det att framtiden för R2P är oviss.⁶⁷ I kontrast till detta finns uppfattningen att enskilda staters agerande utanför säkerhetsrådet kan tyda på en växande acceptans av R2P.⁶⁸ Dock är våldsutövning i en annan stat utan statens samtycke förbjudet i enlighet med FN-stadgan.⁶⁹ Dessutom råder det inte en utbredd uppfattning, en *opinio juris*, inom det internationella samfundet kring rättsenligheten i att enskilda stater kan ingripa i en stat utan samtycke. R2P som den antogs på världstoppmötet 2005 menas inte ge rätt till enskilda staters intervention. Detta eftersom principen på världstoppmötet 2005 hänvisar till att en militär intervention ska ha stöd i FN-stadgan och auktoriseras av säkerhetsrådet.⁷⁰

Förklaringar till det uteblivna agerande i Syrien från säkerhetsrådet har vidare sammankopplats med händelseutvecklingen tillhörande ingripande i Libyen och den kritik som det ingripandet medförde. Främst har det lyfts fram den långtgående tolkningen av resolution 1973, men även hur stridigheter inte upphörde efter interventionen.⁷¹

⁶² Maria Greek och Stina Högladh: "Fördjupning Syrien", säkerhetspolitik, <<https://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Syrien/Fordjupning-Syrien/>>, besökt 2020-05-13; S/RES/2118 (2013).

⁶³ S/RES/2042 (2012); S/RES/2043 (2012).

⁶⁴ S/RES/2165 (2014).

⁶⁵ S/RES/2139 (2014); S/RES/2165 (2014).

⁶⁶ Henderson (2019) s. 384-385.

⁶⁷ Breau (2016) s. 275.

⁶⁸ Henderson (2019) s. 391.

⁶⁹ Henriksen (2019) s. 274; art. 2.4 FN-stadgan.

⁷⁰ Henriksen (2019) s. 274-275; Linderfalk (2012) s. 29; A/RES/60/1 p. 138-139.

⁷¹ Strauss (2020) s. 181-182.

Ett hänförande av situationen till ICC, ett handelsstopp för vapen samt riktade sanktioner är tre av de återkommande åtgärderna som säkerhetsrådet vidtagit vid liknande situationer. Dessa har inte företagits i Syrien med anledning av vetorätt från Ryssland och Kina. Av detta följer att R2P har kommit att diskuteras som en selektiv princip, där politiska ståndpunkter ges utrymme. En anledning till att R2P skulle anses som selektiv anses vara att den saknar tydlighet i sina kriterier för användning. R2P har burit syftet att ge tydlighet i var, när och hur det internationella samfundet ska uppfylla sitt ansvar att skydda befolkningen, men det finns ingen tydlig gräns mellan situationer där R2P ska tillämpas och väpnade konflikter där R2P inte ska tillämpas.⁷²

Vad som vidare anförts med hänseende till R2P och Syrien är huruvida det skulle vara framgångsrikt med en intervention eller ej. Flertalet rebelliska grupper är parter i inbördeskriget. Därmed kan det inte säkerställas att kränkningarna av mänskliga rättigheter upphör genom att det internationella samfundet går samman bakom R2P och stödjer en specifik grupp. Dessutom skildras de religiösa splittringarna mellan rebellgrupperna som bidragande till de inre stridigheterna, vilket inte menas skulle upphöra genom en intervention utifrån.⁷³

5.3 Ryssland och Kina – motargumentation inom säkerhetsrådet

I relation till säkerhetsrådets arbete för agerande i Syrien har vetorätten använts från Ryssland och Kina för att förhindra antaganden av resolutioner.⁷⁴ Vid tillfällena för omröstning har Ryssland anført bland annat hur konflikten i Libyen behandlats.⁷⁵ Ryssland har kritiserat att händelseutvecklingen i Libyen samt NATO:s tolkning av mandaten skulle vara prejudicerande för framtida agerande. Åtgärder som har vidtagits med stöd av mandaten har Ryssland menat exemplifiera varför Libyen inte ska utgöra en förebild. Ryssland har anført hur inrättande av flygförbudszon och handelsförbudet med vapen inom Libyen fick mer långtgående konsekvenser än vad som var menat. Flygförbudzonen har menats bli bombräder

⁷² Strauss (2020) s. 182.

⁷³ Breau (2016) s. 270-271.

⁷⁴ Strauss (2020) s. 182.

⁷⁵ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr Churkin.

mot civila områden som exempelvis oljeraffinaderier och TV-stationer. Förbudet mot vapenhandel har menats resulterat i en blockad som även förhindrade humanitära förnödenheter från att anlända till behövande.⁷⁶

Vid diskussion gällande att hänskjuta situationen i Syrien till ICC för utredning har Ryssland beskrivit hur resultatet skulle komma att bli ett eskalerande av konflikten. Det har även menats innebära ett första initierade mot en militär intervention. Kritik har riktats mot resultatet av överlämnandet av konflikten i Libyen till ICC som menats blivit intensivare stridigheter. Därtill har det menats att ICC misslyckats i att återställa rättvisa till Libyen. Istället har Ryssland angivit att utredning av NATO:s åtgärder i konflikten undvikits. Detta trots att NATO:s åtgärder enligt Ryssland ska ha resulterat i flertalet civila förluster. Ryssland har även belyst att de stater som förespråkade att ICC ska utreda konflikten i Syrien själva inte låtit deras agerande från förr utredas.⁷⁷ Kina har däremot framhävt att ett involverande av ICC ska ske med respekt för staten och dess judiciella suveränitet. Dessutom har det menats att detta agerande skulle vara framgångslöst då det inte skulle bidra till att etablera tillit mellan de stridande parterna eller få dem att återuppta politiska samtal för att finna en lösning på konflikten.⁷⁸

Förutom hänvisningar till situationen i Libyen har Ryssland påpekat att all skuld för våldsamheterna inte kan åläggas regimen i Syrien utan även måste ses i ljuset av att rebellgrupper utvecklat en fundamentalistisk riktning som tillgripit terroråd som medel.⁷⁹ Ryssland har vidare uttryckt kritik riktad mot de föreslagna resolutionerna inte har varit tillräckligt objektiva och utelämnat att den opposition som säkerhetsrådet ämnar stödja måste ta avstånd från de fundamentalistiska falangerna inom oppositionen.⁸⁰ Dessutom har det framhävts att resolutioner som för att kunna antas i förhållande till Syrien även behöver begära eldupphör från oppositionens sida i förhållande till attacker mot statliga byggnader.⁸¹

⁷⁶ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr Churkin.

⁷⁷ S/PV.7180, Säkerhetsrådets möte nr.7180, Mr. Churkin.

⁷⁸ S/PV.7180, Säkerhetsrådets möte nr.7180, Mr. Wang Min.

⁷⁹ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr. Churkin.

⁸⁰ S/PV.6711, Säkerhetsrådets möte nr.6711, Mr. Churkin.

⁸¹ S/PV.6711, Säkerhetsrådets möte nr.6711, Mr. Churkin.

Återkommande inom anföranden från Ryssland är att staten har ansett att de resolutioner som presenterats för omröstning är subjektiva och exkluderar det faktum att delar av oppositionen begär terrordåd.⁸² Kina har delat uppfattningen med Ryssland gällande avsaknaden av objektivitet i de presenterade resolutionerna. Detta har menats vara kontraproduktivt till att finna en politisk lösning till konflikten, och även resultera i att konflikten skulle komma att spridas utanför Syriens landgränser.⁸³

Framträdande för Kinas ståndpunkt kring varför ett ingripande från säkerhetsrådet inte bör ske i Syrien är den starka ställningen av principen om non-intervention. Anföranden från Kina har framhävt att respekten för Syriens suveränitet måste bestå. Bedömningen huruvida säkerhetsrådet ska vidta åtgärder har mentas ska baseras på ifall det kan bedömas förbättra situationen i Syrien eller ej. Principen om non-intervention har även anförts framgå av FN-stadgan och Kina har belyst att agerande vidtaget från säkerhetsrådet inte kan stå i strid med vad som stateras i FN-stadgan.⁸⁴ Syftet med principen om non-intervention har anförts av Kina vara att beskydda mindre stater från större staters ingripande. Detta har använts för att exemplifiera betydelsen av principen och av att bibehålla respekten för den.⁸⁵ Detta kommer även till uttryck genom Kinas betoning på att framtiden för Syrien ska avgöras av det syriska folket och inte genom ingripande från utomstående aktörer. Ståndpunkten att vardera land själv skall bestämma dess framtid har nämnts vara Kinas generella uppfattning och inte isolerat till det enskilda aktuella fallet.⁸⁶

Genom anföranden från Ryssland har det beskrivits att de diplomatiska lösningsmetoderna måste uttömmas innan en intervention blir aktuell. Ryssland har uppmanat säkerhetsrådet att rikta fokus till medling och dialoger mellan de stridande parterna samt att assistera i förändringen i ledning av Syrien.⁸⁷ Det har i senare anföranden från Ryssland uttryckts att inte alla medlemmar i säkerhetsrådet har bistått i arbetet för politiska lösningar utan istället

⁸² S/PV.6810, Säkerhetsrådets möte nr.6810, Mr. Churkin.

⁸³ S/PV.6810, Säkerhetsrådets möte nr.6810, Mr. Li Baodong.

⁸⁴ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr. Li Baodong; S/PV.6711, Säkerhetsrådets möte nr.6711, Mr. Li Baodong; S/PV.6810, Säkerhetsrådets möte nr.6810, Mr. Li Baodong.

⁸⁵ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr. Li Baodong.

⁸⁶ S/PV.6810, Säkerhetsrådets möte nr.6810, Mr. Li Baodong.

⁸⁷ S/PV.6627, Säkerhetsrådets möte nr.6627, Mr. Churkin.

uppmuntrat oppositionen till maktövertagade och därmed bidragit till att eskalera konflikten. Uttryck gällande att det skulle arbetas för ett regimskifte i Syrien från delar av det internationella samfundet har omnämnts av Ryssland.⁸⁸

6 Analys

Inledningsvis i rapporten från ICISS gavs R2P stort utrymme i form av teoretisk uppbyggnad. Tre aspekter framhövdes av principen: skyldigheten att förebygga, skyldigheten att agera samt skyldigheten att återuppbygga. Det redogjordes även för kriterier till när en militär intervention skulle aktualiseras, en åtgärd som framställdes utgöra det sista alternativet. Rapporten från ICISS poängterade att judiciella, politiska och ekonomiska åtgärder av tvingande karaktär skulle bli beprövade innan en militär intervention skedde. I händelse av att en intervention blev aktuell behövdes försiktighetsprinciper iakttas, bland annat att interventionen skulle ske med rätt intention samt ha rimliga utsikter att resultera i upphörande av våldsanvändning inom den utsatta staten. Sammanfattningsvis kan det bedömas att R2P som presenterades av ICISS gav en vision av när och hur principen skulle tillämpas för att uppfylla det sekundära ansvaret som ålades det internationella samfundet.

När R2P sedan antogs inom FN var det en betydligt mer begränsad princip som blev framlagd. Världstoppmötet 2005 framhövde de fredliga metoderna i R2P och lät den sekundära skyldigheten att agera från det internationella samfundet minska i beslutsamhet. Kritik som redogjorts för i avhandlingen mot den antagna versionen av R2P har framställt hur skyldigheten att agera under R2P förminskades. R2P tog avsteg från att en stat skulle vara oförmögen eller ovillig att uppfylla sitt primära ansvar till att en stat istället behövde ha uppenbart misslyckats. Steget till en intervention under det sekundära ansvaret blev därmed längre, vilket även framkommit i avhandlingen. Ansvaret för det internationella samfundet att agera under R2P var ytterligare en aspekt av principen som reducerades. Det internationella samfundet menades vara redo att agera, till skillnad från att det skulle finnas ett ansvar att agera.

⁸⁸ S/PV.6711, Säkerhetsrådets möte nr.6711, Mr. Churkin.

Det har uttryckts oro för att R2P skulle kunna användas felaktigt för att inleda en intervention. Dock är det osäkert huruvida denna oro är välgrundad. Farhågorna om missbrukande av R2P framställdes efter den militära interventionen i Libyen. Där menades det att NATO gjort en synnerligen vidsträckt tolkning av det givna mandatet, vilket får stöd från doktrin samt senare argumentation från Ryssland i anslutning till diskussioner om Syrien. Likväl så har doktrin lyft fram att det i antagandet av R2P på världstoppmötet 2005 stateras att ageranden under R2P ska ske i enlighet med FN-stadgan, vilket inte skulle ge möjlighet för enskilda stater att agera utan säkerhetsrådets auktoriserande.

Av ovanstående synes det som att staterna själva begränsat möjligheten till användning av R2P genom att ställa kraven för en intervention högre än vad som kan utläsas i rapporten från ICISS. Genomgående för arbetet med R2P efter rapporten från ICISS kan konstateras vara en avsaknad av tydliga kriterier kring när och hur en militär intervention under R2P ska genomföras. De kriterier som dock framkommit är vilka internationella brott som ska föranleda en intervention: brott mot mänskligheten, krigsbrott, etnisk rensning och folkmord. Konsensus kan därav uttryckas i förhållande till allvarligheten i ovanstående brott.

Vid den första praktiska tillämpningen av R2P i Libyen resulterade den militära interventionen slutligen i ett regimskifte. Detta har föranlett stark kritik som främst framhåvt hur långtgående mandatet från resolution 1973 tolkades i Libyen. Både doktrin och anföranden från Ryssland har påvisat kritik mot tolkningen. Bland de argument som presenteras från Ryssland skulle det kunna skönjas ett missnöje över hur Ryssland verkar anse att det togs större friheter än vad som borde ha gjorts. Exempelvis redogör Ryssland för hur mandaten eskalerade och fick större spridning än tänkt, bland annat hur flygförbudzonen blev bombräder riktade mot civila objekt. Dessutom påpekade Ryssland hur ICC i fallet med Libyen inte åtagit sig att utreda huruvida NATO:s agerande varit rättsenligt.

Kina har i möten i anslutning till resolutioner riktade mot Syrien poängterat hur staters suveränitet har en stark ställning inom internationell rätt, dels genom att vara inskriven i FN-stadgan och dels genom principen om non-intervention. Ingripandet i Libyen satt i perspektiv till principen om non-intervention och Kinas anförande ovan ifrågasätter huruvida R2P kunde rättfärdigas att tillämpas så långtgående som skedde. Principen om

non-intervention grundar sig i statens suveränitet, där en aspekt är rätten till självbestämmande. För NATO att delta i ett regimskifte står i stark kontrast till respekten för statens suveränitet. Agerandet i Libyen är även ett stort steg bort från hur principen om non-intervention framställdes i Nicaraguamålet, vilket får stöd av avhandlingen..

Från argumentationen av Ryssland kan en misstanke om partiskhet inom säkerhetsrådet skönjas, vilket även skulle finna stöd i den upprepade kritiken från Ryssland gällande hur de föreslagna resolutionerna till Syrien utformats. Här menar Ryssland att de föreslagna resolutionerna inte har tagit hänsyn till de fundamentalistiska rebellgrupperna som verkar inom Syrien och även brukar våld mot civila. Doktrin har lyft fram att det är svårt att avgöra huruvida de kränkningar mot mänskliga rättigheter som pågår i Syrien skulle upphöra om en intervention skedde, vilket kan kopplas samman med Rysslands ståndpunkt enligt ovan.

Vid en sammantagen bedömning av agerande i Libyen, argumentationen emot ett agerande riktat mot Syrien samt utformningen av R2P som den antagits inom FN finns det några anmärkningsbara iakttagelser. Till en början synes det råda en misstro inom säkerhetsrådet till hur principen om R2P ska tillämpas och tolkas. Missnöje kring detta har, som nämnt, uttryckts i Rysslands argumentation där staten framhåvt hur exempelvis inrättande av en flygförbudszone blev bombräder mot civila områden. Agerandet i Libyen har som behandlats i avhandlingen menats vara för långtgående och även nästintill varit i strid mot FN-stadgan. Genom att utifrån tidigare tillämpning av R2P inte kunna ha tillit till att agerandet tydligt skulle stanna inom mandatet och FN-stadgan blir det osäkert vad en ny auktorisering med stöd av R2P skulle utmynna i. Ryssland och Kina kan med stöd av den redovisade argumentationen i avhandlingen anses stödja sig mer på principen om non-intervention. Detta kan addera till svårigheter för att godkänna en ny intervention under R2P eftersom principen visat sig i praktiken kunna utgöra ett mer långtgående intrång i staters suveränitet än vad som varit tänkt.

Problematiken kring bristande agerande i Syrien synes således vara avsaknaden av tydliga riktlinjer till hur R2P ska tillämpas. Historiskt sett har det funnits någorlunda klara direktiv genom rapporten från ICISS men det internationella samfundet uttryckte inte dessa vid antagandet av principen år 2005. Detta kan anses resultera i att när R2P sedermera tillämpas

råder det osäkerhet till hur utkomsten av det givna mandatet kommer ske. Strauss har anfört att R2P riskerar att bli närmare sammankopplad med politiska åsikter som följd av avsaknaden av kriterier för dess tillämpning. Skulle detta ske finns det risk att principen om R2P urholkas som en juridisk princip.

Från ovanstående kan frågeställningen "Varför fungerar inte R2P?" besvaras med att det råder osäkerhet inom det internationella samfundet till innebörden och den praktiska tillämpningen av R2P. Med bakgrund av ingripandet i Libyen kan det tolkas som att R2P inskränkte mer än planerat på principen om non-intervention, vilket bidragit till minskad tillit inom säkerhetsrådet. Avsaknaden av konsensus kring innebörden av R2P synes även bidra till saknad tillit inom framförallt säkerhetsrådet till vad resultatet för ett ingripande med R2P skulle bli. Interventionen i Libyen som första exempel verkar resultera i att delar av säkerhetsrådet inte är beredda att auktorisera en ny intervention med R2P. Det internationella samfundet har lyckats enas kring en svag definition av principen och även erkänt dess existens. Utan en tydlig definition samt kriterier av R2P:s praktiska tillämpning, och med bakgrund av missnöjet gentemot agerandet i Libyen, är det dock en bräcklig princip med en oviss framtid.

7 Käll- och litteraturförteckning

Avgöranden

Internationella domstolen (ICJ), *Case concerning military and paramilitary activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, 27 juni 1986.

Källor

Elektroniska källor

Marie Allansson och Margareta Sollenberg, "Fördjupning Libyen", säkerhetspolitik, <<https://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Libyen/Fordjupning-Libyen/>>, besökt 2020-05-12.

Maria Greek och Stina Högladh, "Fördjupning Syrien", säkerhetspolitik, <<https://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Syrien/Fordjupning-Syrien/>>, besökt 2020-05-13.

United Nations, The 2005 World Summit, <https://www.un.org/en/events/pastevents/worldsummit_2005.shtml>, besökt 2020-05-12.

Rapporter

A/63/677 (2009), Förenta Nationernas generalsekreterare, *Implementing the responsibility to protect*, 12 januari 2009.

Resolutioner

A/RES/60/1 (2005), generalförsamlingens resolution 60/1, *2005 World Summit Outcome*, 24 oktober 2005.

S/RES/1970 (2011), säkerhetsrådets resolution 1970, 26 februari 2011.

S/RES/1973 (2011), säkerhetsrådets resolution 1973, 17 mars 2011.

S/RES/2042 (2012), säkerhetsrådets resolution 2042, 14 april 2012.

S/RES/2043 (2012), säkerhetsrådets resolution 2043, 21 april 2012.

S/RES/2118 (2013), säkerhetsrådets resolution 2118, 27 september 2013.

S/RES/2139 (2014), säkerhetsrådets resolution 2139, 22 februari 2014.

S/RES/2165 (2014), säkerhetsrådets resolution 2165, 14 juli 2014.

Säkerhetsrådets möten

S/PV.6491, säkerhetsrådets möte nr. 6491, New York, 26 februari 2011.

S/PV.6498, säkerhetsrådets möte nr. 6498, New York, 17 mars 2011.

S/PV.6627, säkerhetsrådets möte nr. 6627, New York, 4 oktober 2011.

S/PV.6711, säkerhetsrådets möte nr. 6711, New York, 4 februari 2012.

S/PV.6810, säkerhetsrådets möte nr. 6810, New York, 19 juli 2012.

S/PV.7180, säkerhetsrådets möte nr. 7180, New York, 22 maj 2014.

Traktater

Förenta Nationernas stadga, antagen i San Fransisco den 26 juni 1945.

Montevideo Convention on the Rights and Duties of States, antagen i Montevideo den 26 december 1933.

Litteratur

Bellamy, Alex J, *Responsibility to Protect: The Global Effort to End Mass Atrocities*, Polity Press, Cambridge, 2009.

Bellamy, Alex J, *Global Politics and the Responsibility to Protect: From words to deeds*, Routledge, Abingdon, 2011.

Breau, Susan, *The Responsibility to Protect in International Law: An emerging paradigm shift*, Routledge, Abingdon, 2016.

Fisher, David (2015), 'Libya – A Last Hurrah or Model for the Future?', i: Strawser, Bradley J. (red.) & Whetham, David (red.), *Responsibilities to Protect: Perspectives in Theory and Practice*, Koninklijke Brill NV, Leiden, s. 15-33.

Henderson, Stacey (2019), 'The Evolution of the Principle of Non-intervention? R2P and Overt Assistance to Opposition Groups', *Global Responsibility to Protect*, vol. 11:4, s. 363-393.

Henriksen, Anders, *International law*, 2:a upplagan, Oxford University Press, Oxford, 2019.

International Commission on Intervention and State Sovereignty, *The responsibility to protect: Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*, International Development Research Centre, Ottawa, 2001.

Jeangéne Vilmer, Jean-Baptiste (2015), 'Ten Myths about the Responsibility to Protect: A Realist Critique', i: Strawser, Bradley J. (red.) & Whetham, David (red.), *Responsibilities to Protect: Perspectives in Theory and Practice*, Koninklijke Brill NV, Leiden, s. 80-100.

Kleineman, Jan (2018), 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria (red.) & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2:a upplagan, Studentlitteratur, Lund, s. 21-46.

Linderfalk, Ulf (red.), *Folkrätten i ett nötskal*, 2:a upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2012.

Strauss, Ekkehard (2020), 'Linking human rights accountability and compliance with R2P implementation', i: Jacob, Cecilia (red.) & Mennecke, Martin (red.), *Implementing the responsibility to protect: A future agenda*, Routledge, Abingdon, s. 179-196.

Zifcak, Spencer (2012), 'The responsibility to protect after Libya and Syria', *Melbourne Journal of International Law*, vol. 13:1, s. 59-93.